

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΛΑΪΪ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

3.—

Στὸ βιβλίο μας σκυμένοι σθεραροί,
Κάθε βράδι μελετοῦμε γὼ καὶ κείνη,
Μία ἰδέα τῆς ἐβάλλθηκε γερή
— Τὲ πιστεύετε; δασκάλισα νὰ γίνει.

Μὰ αὐτὸ τῆς Ἀφροδίτης τὸ παιδί!
Ποῦχει σύμβολο τὴν τρέλλα, τὴν ἀργία
Δαιμονίζεται καὶ σκάνει· σὰ σὲ δεῖ
Ἵτι χάνεις τὸν καιρὸ σου στὰ βιβλία.

Καὶ τῆς ἔλεγε πὼς ἐκεῖ πού κάθεται νὰν τῆς μάθει
πὼς δὲ γράφεται ὁ Ἔρωσ μ' ἄφα γιῶτα, μὰ μ'
ἐπιλο, ἔρχεται ὁ Ἔρωτας καὶ τοὺς πιάνει ἀπὸ τ' αὐτὶ
καὶ τοὺς μαλώνει πού χάνουνε τὸν καιρὸ τους ἔτσι
ἄδικα, καὶ τοὺς σπρώχνει νὰ φιληθοῦνε. Νά, τὸ καλύτερο
μάθημα πού πρέπει νὰ μάθουν καὶ δάσκαλός
τους σοφός, ὁ Ἔρωτας!

10

Τὸ ποίημα αὐτὸ δὲν εἶτανε καὶ τὸ μοναδικὸ ποῦ-
γραψε γιὰ τὴ Μαριάνθη. Τῆς ἔγραψε καὶ ἄλλα πολλά.
Ἡ ἀγάπη ποῦχε ἀρχινήσει νὰ γεννιέται στὴν ψυχὴ
του, τοῦχε κεντρίσει τὴ φαντασία καὶ ὅ,τι δὲν ἀποκο-
τοῦσε νὰν τῆς πεί μὲ τὸ στόμα, τῆς τόλεγε ξέθαρρα
μὲ τὰ τραγούδια του αὐτά.

Πρώτη φορὰ πού ἀγαπήθηκε στὴ ζωὴ του, πού
νόμιζε πὼς ἀγαπήθηκε. Τί περισσότερο ἤθελε; Τὶς
Λάουρες καὶ τὶς Βεατρίκες μόνο στὰ βιβλία τὶς βρί-
σκει κανεῖς, συλλογιζότανε. Γιὰ τὴ ζωὴ καλὲς εἶναι καὶ
οἱ Μαριάνθες. Καὶ πάνου σ' αὐτὴ τὴ σκέψη του, τὴ
λογικὴ, ἔχιζε πύργους ἀψηλοῦς καὶ χαιρότανε τὶς ὁ-
μορφιὲς τῆς ζήσης.

Μὰ καὶ ἡ χαρὰ του αὐτὴ δὲν κράτησε πολὺ. Εἶτανε
τὸ ροιζικό του τέτιο, φαίνεται. Πάντα μπόδια νὰ
βρίσκει μπροστά του, πάντα μὲ φαρμάκι ἢ κάθε χαρὰ
του ν' ἀνακατώνεται. Στὸ μεσαῖο πάτωμα τοῦ σπι-
τιοῦ, πού εἶχε τὴν ἴδια ξόπερτα καὶ τὴν ἴδια αὐλὴ
μὲ τὸ κάτω πάτωμα, καθότανε ἓνας τηλεγραφετῆς μὲ
τὸ γέρο πατέρα του, ὁ Ἀναστάσης. Εἶχε καὶ δυὸ ξα-
δέρφητα πού πηγαίνανε στὴ Σκολὴ τῶν Εὐελπίδων
καὶ ὅταν εἶχαν ἔξοδο πάντα στὸ σπίτι του ἐρχόντουσαν.
Οἱ δυὸ εὐέλπιδες, ἂν καὶ ποζᾶτοι σὰν εὐέλπιδες πού
εἰντουσαν, δὲν τὸ θαρροῦσαν ταπεινωτικὸ γιὰ τ' ἀ-
ξιώμα τους νὰ πειράξουν καὶ τὴ Μαριάνθη, ὅταν τὴν
πειταίνανε στὴν αὐλὴ, ἢ καὶ τᾶλλα μοδιτρονάκια
πού τύχαινε νὰ πηγαίνουνε καμιά Κυριακὴ γιὰ δου-
λιά ἢ γιὰ νὰ δοῦν τὴν Κλαίρη, καὶ τὰ μοδιτρονά-
κια καμαρώνανε πού τὰ πείραζαν οἱ εὐέλπιδες.

Καμάρωνε καὶ ἡ Μαριάνθη ὄχι λίγο. Καὶ κορίτσι

ἀπὸ ταπεινὸ σπίτι καὶ ἄμυαλο, καθὼς εἶτανε, τὸ θαρ-
ροῦσε τμητῆς νὰ τὴν τσιμπολογοῦν τὰ παλικάρια
πού μιά μέρα θὰ φοροῦσαν χρυσὰ γαλόνια καὶ μακρι
σπαθί. Ἵσως νὰ νειρευότανε κιόλας—πού δὲν πάει
τὸ κοριτοίστικο μυαλό!—πὼς θὰ μποροῦσε νὰ σαγη-
νέψει κανέναν ἀπ' αὐτοὺς καὶ νὰ γίνει καὶ αὐτὴ καπε-
τάνισα μιά μέρα!

Ἵ Παῦλος τᾶβλεπε αὐτὰ καὶ στενοχωριότανε. Τᾶ-
λεγε τῆς Μαριάνθης, τὴ συμβούλευε.

— Μὴν κάνεις ἀστεῖα μ' αὐτούς!.. Εἶναι ξεπιασμέ-
γοι καὶ σὲ κοροϊδεύουνε. Κοιτάνε νὰ παίξουνε μου-
ναγά...

— Καημένε καὶ σύ, τοῦ ἀπαντοῦσε, οἱ ἐφέ λ π ι-
δ ε ς εἶναι καλὰ παιδιὰ!..

— Πρώτα πρώτα, σοῦ τόπα τόσες φορές, ἐφέλ-
πιδες δὲ λέγονται... Νά, τὸ μάθανε καὶ αὐτοὶ πὼς
τοὺς λὲς ἔτσι καὶ σὲ γελάνε ἀπὸ πίσω... Μοῦ τόπε ὁ
ξάδερφός τους ὁ Ἀναστάσης!..

— Τὰ μούτρα τους νὰ γελάνε, ὄχι μένανε! τοῦ ἀ-
παντοῦσε θυμωμένη.

Καὶ χαιρότανε ὁ Παῦλος πού ἡ Μαριάνθη θυμωνε.
Μὰ ὁ θυμὸς τῆς λίγο κρατοῦσε. Ὅσο νὰν τοὺς ξα-
ναίδει. Κι ἄμα τοὺς ξανάβλεπε, καὶ εἶχε πιά συνηθί-
σει νὰν τοὺς λέει καὶ εὐέλπιδες, ξανόρχιζε τὰ χάχανα
μαζὶ τους καὶ δὲν εἶχε νοῦ οὔτε γιὰ Παῦλο, οὔτε γι'
ἄλλο τίποτα.

Συνέβηκε ἀκόμα καὶ κάτι ἄλλο σημαντικὸ ὅ χει-
μῶνας ζύγωνε στὰ ἔβγα του καὶ τὰ νυχτερινὰ μαθή-
ματα εἶχαν ἀραιώσει. Κάπιο βράδι, τέλη τοῦ Φλεβάρη,
πού τόχανε ὀρίσει γιὰ μάθημα μὰ πού τὸ περάσανε
μὲ γκρίνιες καὶ μὲ παράπονα, «τᾶχεις φτειάσει μὲ τοὺς
εὐέλπιδες», «ὄχι, δὲν τᾶχω φτειάσει σοῦ φαίνεται»,
«εἰν' ἀλήθεια», «τοὺς ζουλεύεις καὶ δὲν ξέρεις τί λὲς»,
φεύγοντας ὁ Παῦλος, ζήτησε νὰν τὴ φιλήσει. Ἡ
Μαριάνθη τραβήχτηκε. Εἰντουσαν ἐκεῖ στὸ κοριτόρι,
ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὴν τραπεζαρία, πλάι στὴν κάμαρα τοῦ
πιανίστα. Θεοσκοπέινα. Ὁ Παῦλος τὴν ἀρπαξε ἀπὸ τὸ
χέρι καὶ ἀγωνιζότανε νὰν τὴ σύρει σιμά του. Πεισμο-
μένο τὸ κορίτσι ἀντιστεκότανε. Πάνου στὴν πάλη
τους, μπερδικλωθήκανε τὰ πόδια τῆς Μαριάνθης
σ' ἓνα σκοινὶ πού κρεμότανε ἀπὸ ἓνα τραπέζι, κατα-
μεσις στὸ κοριτόρι, τὸ σκοινὶ τραβήχτηκε καὶ μὲ πά-
ταγο ἔπεσε ἓνας κουβάς, γιομάτος νερό, πού βρισκό-
τανε πάνου στὸ τραπέζι. Ὁ κουβάς πού τὸν εἶχε ἀπι-
θῶσει ἐκεῖ ἀπὸ νωρίς ἡ Μαριάνθη, γιὰ κάπια δου-
λιά τοῦ σπιτιοῦ, χύθηκε καὶ τοὺς μούσκεψε καὶ τοὺς
δυὸ. Ἡ Μαριάνθη ἔβγαλε μιά στριγγιὰ φωνὴ τρόμου,
ὁ Παῦλος ὅπου φύγει φύγει.

Ἄτὸ τὸν κρότο κι ἀπὸ τῆ φωνῆ πετάχτηκε, ὁ πιανίστας ὄξω, μὲ τὰ νυχτικά του καὶ μ' ἓνα κερὶ στὸ χέρι. Βλέποντας τὴ Μαριάνθη ἔτσι μουσικεμένη ἀρχίνησε νὰν τὴ μαλώνη, ἀφοῦ εἶτανε μάλιστα καὶ πατριωτιστὰ του, καὶ τὸ πρῶτὸ τὴ κατάστρωσε ὅλα μὲ τὸ νῖ καὶ μὲ τὸ σῖγμα στὴν Κλαίρη καὶ στὸ Μίμη.

Ἡ Κλαίρη γέλασε, καθὼς εἶχε συνήθειο καὶ δὸς του πειράγματα στὴ Μαριάνθη, μὰ ὁ Μίμης πειράχτηκε, τὰ πῆρε τὰ πράματα στὰ σοβαρά. Ἐπιτέλους, ἔπρεπε νὰ τὸ σέβουνται τὸ σπῖτι του. Δὲν εἶναι κατάσταση αὐτὴ!... Γιὰ ταβέρνα τὸ πῆρανε; ... Καὶ τὸ βράδι, ποὺ πῆγε ὁ Παῦλος ζεματισμένος, νὰν τοὺς δεῖ ὁ Μίμης εἶχε κατεβάσει μιὰ ὄργια μούτρα καὶ ἄχνα δὲν ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του. Μάλιστα μιὰ στιγμή ποὺ ἡ Κλαίρη πῆγε νὰ πᾶι τὰ συνειθισμένα της χωρατὰ καὶ νὰ πειράξει τὸν Παῦλο γιὰ τὸν κούβδ, ὁ Μίμης ἀγριεμένος τῆς εἶπε :

— Σῶπα ἐσύ! Ἔτσι χάχας ποὺ εἶσαι, παίρνουν ὄλοι θάγγρος δῶ μέσα καὶ καμιὰ ὄρα θὰ μᾶς καβαλέψουνε !...

Ὁ Παῦλος ἔφυγε μουνδιασμένος. Ἐκανε μέρες νὰ ξαναπαίει. Μὰ κ' ἡ Μαριάνθη δὲν ἔμεινε πολὺ ἀκόμη στὴν Ἀθήνα. Ὑστερ' ἀπὸ ἓνα μῆνα τὴ στείλανε στὴν Κέρκυρα, στὴν πατρίδα της. Ὁ πιανίστας κάθισε καὶ τὰ κατάστρωσε, παραφουσικωμένα κιόλας, στοὺς γονιούς της καὶ δὲν ἄργησε νὰρθεῖ ἡ πανταχούσα ἀπὸ καὶ. Εἶχε μάθει κιόλας τὴν τέχνη γιὰ καλὰ καὶ εἶτανε περιττὸ νὰ μένει πιά στὴν Ἀθήνα. Ἄς πάει στὸν τόπο της νὰ δουλέψει, νὰ βγάλει καὶ κανὰ λεφτὸ γιὰ τὴν προίκα της.

Ἡ Μαριάνθη ἔφυγε καὶ ἡ Κλαίρη σὰ νὰ λυπήθηκε λίγο γι' αὐτὸ. Τῶπε μάλιστα καὶ στὸν Παῦλο ἄμα τὸν ἀντάμωσε, ὕστερ' ἀπὸ μέρες, στὸ δρόμο. Τοῦ μίλησε κάτω πειραγμένη, πρώτη φορά :

— Ἐγίνες αἰτία νὰ μοῦ φύγει τὸ κορίτσι ποὺ ἤξερε τὸ ντουλιὰ καλὰ!...

Κοὶ τοῦλε νὰ ξαναπαίει σπῖτι, «τώρα πιά ποὺ τὸ Μαριάνθη ἔφυγε καὶ τὸ Μίμη ξετύμωσε πιά!»

11.

Δὲν ἔκοψε ὁλωσδιόλου ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ σπῖτι τῆς Κλαίρης. Μόνον ποὺ ἀράωσε λίγο τὶς βίζιτες. Ὅχι μοναχὰ γιὰτὶ πηγαίνοντας στὸ σπῖτι ἀναθυμότανε τὴ Μαριάνθη κ' ἐνωθε τὴν ψυχὴ του νὰ τὴν ἀναζητήσει, μὰ καὶ γι' ἄλλη, πιὸ σπουδαία κάπως, ἀφορμὴ. Εἶδε κι ἀπόειδε πιά πῶς μὲ τὸ νὰ χάνεται μὲ στίχους καὶ νὰ κλωθογυρίζει στὶς μπόσιες ἀγάπες δουλιὰ δὲ γίνεται. Εἶδε πῶς τὰ χρόνια κυλούσανε σὰ νερό, πῶς ὁ καιρὸς ποὺ θᾶ ἔπρεπε νὰ μελετήσει γιὰ τὸ δίπλωμά του ζύγωσε καὶ πῶς ἐπιτέλους κάτι ἔπρεπε νὰ κάνει κι αὐτὸς σοβαρότερο, κάτι νὰ κυνηγήσει, ἀφοῦ φτωχὸ παιδί εἶτανε καὶ εἶχε νὰ φροντίσει αὐριο μεθαύριο ὁ ἴδιος γιὰ τὸ ψωμί του.

Οἱ σκέψεις αὐτὲς τονε φέρανε σὲ κάπια συναίσθηση κι ἀποφάσεις πιά νὰ στρωθεῖ στὴ μελέτη γιὰ νὰ πᾶ-

ρι μιὰ ὄρ' ἀρχύτερα τὸ δίπλωμά του καὶ ὕστερα ἔχει ὁ θεός. Μὰ στὴν ἀπόφασή του αὐτὴ συντέλεσε λίγο κ' ἡ μάννα του ποὺ τὸν τραγότανε καὶ ποὺ πᾶσα ὄρα τοῦ θύμιζε τὴν κατάντια του καὶ τὸ χρέος ποὺ εἶχε νὰ μπεῖ σὲ σειρά καὶ νὰν τὴν κοιτάξει κι αὐτὴ τὴ γροῦλα.

Ἄλλο δικόνε του, ἔξον ἀπὸ τὴ μάννα του, δὲν εἶχε. Ἐνα σπιτάκι σκαρφαλωμένο κει στὰ πόδια τῆς Ἀκρόπολης, ἓνα σπιτάκι παλαιϊκὸ, μὰ κάπως μεγαλοῦταικο, ποὺ καθόντουσαν ἄνετα, μὰ ποὺ καὶ νοικιάζανε κιόλας, παίρνοντας καμιὰ κατοστὴ δραχμὲς τὸ μῆνα, καὶ ἡ σύνταξη τοῦ πατέρα του, ποὺ εἶτανε ἀνώτερος δημόσις ὑπάλληλος, νά, τὸ μόνον εισόδημά τους.

Μὰ ἡ γριά, οἰκονόμα καθὼς εἶτανε, τὰ κατάφερνε μὲ τόσο λίγα νὰν τὰ φέρνει βόλτα, νὰ σπουδάξει καὶ τὸν Παῦλο, φροντίζοντας νὰ μὴν τοῦ λείπει τίποτα. Βαρυκομοῦσε μόνον σὰν τὸν ἔχανε κάποτε δυὸ τρεῖς μέρες, ποὺ κοιμότανε πότε στῆς Κλαίρης, πότε στὸ δωμάτιο κανενὸς συφοιτητῆ του, ὕστερ' ἀπὸ γλεντοκόπι, ἢ σὰν τὸν ἔβλεπε, ἄλλοτε πάλι, νὰ γυρίζει κάποτε ἀράδα τὰ ξημερώματα σπῖτι του, καμιὰ φορὰ καὶ στὸ κέφι μάλιστα, βαρυνκομοῦσε λοιπὸ γι' αὐτὰ κοὶ γι' αὐτὰ, μὰ πάλι δὲν τᾶπαιρνε καὶ κατάκαρδα. Μοναχογιὸς εἶταν ὁ Παῦλος, εἶχε καὶ χρυσὴ καρδιά, λόγο βαρὺ δὲν τῆς ἔλεγε, κ' ἔτσι ὅλα τοῦ τὰ συχωροῦσε. Σὰν τὸν εἶδε μάλιστα νὰ στρώνεται γιὰ καλὰ καὶ στὴ μελέτη, ἄλλο ποὺ δὲν ἤθελε. Ἡ καρδιά της περιβόλι.

— Τῶλεγα γὼ πῶς μιὰ μέρα θὰν τοῦρθεῖ ἡ θεία φώτιση! συχνόλεγε στὶς φιλενάδες της καὶ στὶς γειτόνισές της. Ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος ὁ πατέρας του!... Ἔτσι καὶ ὁ μακαρίτης. Ρεμπέλευε, ρεμπέλευε, μὰ σὰν τᾶποφάσιζε νὰ στρώσει, σὰν κότα κούρνιαζε ἀπὸ τίς ἔξη τὸ βράδι στὸ σπῖτι!...

Ἐνα χρόνον ἀλάκερο ὁ Παῦλος πέρασε τέτια ζωὴ καλογερίστηκη. Τᾶπαρηθήθηκε ὅλα, καὶ φίλους καὶ γλέντια, ἀκόμα καὶ τὴν ποίηση, καὶ ῥήχηκε στὴν Ἐπιστήμη μὲ τὰ ὅλα του. Ὅταν ἔβγαινε ὄξω, τὸ βραδάκι, τραβάντας ἴσαμε τὸ Θησεῖο, νὰ καθίσει λίγο στὸν καφενὲ, μιὰ δυὸ ὄρες, καὶ νὰ ξεκουραστῆ τὸ καλοκαίρι, ἢ πηγαίνοντας στὸ σπῖτι τῆς Κλαίρης, τὸ χεϊμῶνα, νὰ σκοτώσει λίγο τὴν ὄρα του μὲ φιλοκουβέντα καὶ νὰ ξεχαστῆ, μάτι δὲ σήκωνε νὰ δεῖ γυναίκα. Εἶχε καεῖ, βλέπετε. Στὴν ἀπιστία τῆς Μαριγούλας καὶ τῆς Φλώρας, ἦρθε τώρα καὶ τρίτη ἀπιστία, τῆς Μαριάνθης, τοῦλε σφηνωθεῖ στὸ μυαλὸ πῶς ἀγάπη ἀληθινὴ στὸν κόσμον σήμερα δὲν ὑπάρχει καὶ πῶς κείνο ποὺ ἡ ψυχὴ τᾶθρώπου διψάει, βρῖσκεται ἢ μέσα στὰ βιβλία ἢ τὸ πλάθει ἢ νοσηρὴ φαντασία μας.

Κι ὁμοῦ αὐτὸς εἶχε ἀγαπήσει. Τὸ πιστεύε τουλάχιστο. Εἶχε ἀγαπήσει χωρὶς ν' ἀνταγαπηθεῖ. Εἶχε προδοθεῖ κιόλας. Τί ἄλλο παρὰ προδοσιὰ εἶτανε τὸ φέροσιμο τῆς Μαριγούλας; Καὶ ὁ γάμος τῆς Φλώρας; Καὶ τὸ φεργιὸ τῆς Μαριάνθης στὴν Κέρκυρα; Εἶχε

ἀγαπήσει, είχε υποφέρει, είχε προδοθεί. "Ό,τι τοῦ χρειάζότανε γιὰ νὰ γνωρίσει τὶς γυναῖκες!

— "Ίδιος εἶναι ὅλες τοὺς! μονολογοῦσε. Γνώρισεσ. μιά; τὶς γνώρισεσ ὅλες!...

Καὶ τὸν εὗρισε σωστὸ καὶ τὸν ἐσχυροπαγγέφνε τὸ στίχο τοῦ Παπαρηγόπουλου:

Ποτὲ δὲν ἠγαπήθην
καὶ ὅμως πῶς ἠγάπησα, ὁ Ὑψιστος γνωρίζει!

"Αδιάφορο ἂν καὶ ὁ ἴδιος δὲν τὸ γνώριζε αὐτό. "Ο Ὑψιστος ἔπρεπε νὰν τὸ γνωρίζει. Αὐτὸς θὰ μάθαινε ἀργότερα κείνο πού δὲ γνώριζε, θὰ μάθαινε ἀργότερα καὶ τὶς γυναῖκες.

"Ἐνα πρωί, πού εἶτανε ρηγιμένος μὲ τὰ μούτρα στὴ μελέτη τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ἀνοιξε σιγὰ σιγὰ τὴν πόρτα τῆς κἀμαρᾶς του ἢ μάννα του καὶ τοῦδωσε ἕνα γράμμα.

— Τῶφερε ὁ διανομέας τωραδά! τοῦ εἶπε κ' ἔφυγε

Κοίταξε τὸ φάκελλο. Ἡ σφραγίδα δὴλωνε πῶς τὸ γράμμα ἔρχεται ἀπὸ τὴν Κέρκυρα. Ἡ καρδιά του χτύπησε. Νάναι τῆς Μαριάνθης; Τάνοιξε. Δικό της εἶτανε. Ποῦ διάλοιο τὸν ἐθυμήθηκε ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια; Τοῦ γράφει πῶς θὰ ξαναγυρίσει στὴν Ἀθήνα; Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε!... Πάνου στὴ μελέτη μου τώρα!... Τὸ διάβασε καὶ κατισούφιασε. Τὸ ξαναδιάβασε. Ἡ Μαριάνθη τοῦγραφε πῶς ἂν καὶ περάσανε χρόνια ἀπὸ τότε ποῦφυγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, δὲν τὸν ξέχασε. Δὲν ξέχασε τὸ δάσκαλό της. Σπολλάτη της. Μὰ οὔτε τοὺς ἐφέλεπε ξέχασε. Τοὺς θυμάται καὶ γελᾷ. "Ό,τι δὲ σώνει ἢ ἀλεπού!... «Ὡς τόσο θὰ σοῦ τὸ γράψω γιὰ νὰ χαρῆς. Ἐνα παιδί καλὸ, κὶ ὄμορφο, σοῦ μοιάζει κιόλας... ἔχει τὸ μπόι σου, λίγο καὶ τὰ μάτια σου ἔχει, ἂν κὶ αὐτουνοῦ εἶναι σκορῶτερα κάπως, ποῦχει καφενεδάκι στὴ Σπιανάδα, σ' ἀπάνου Βόλτα, μὲ ζήτησε ἀπὸ τὸν πατέρα μου κὶ ὁ πατέρας ἔδωσε τὸ λόγο του. Νὰ σοῦ πῶ, λογαριάζω νὰ πῶ καὶ γὼ τὸ ναί!...»

— Πὲς το, σκρόφα! φώναξε θυμωμένος, διαβάζοντάς το δευτέρη φορὰ καὶ κομμάτιάζοντάς το ἀμέσως. Πὲς τὸ ναί! Πέστε το ὅλες σας!... Παντρευτεῖτε ὅλες σας!... Ρουθούνη νὰ μὴ μείνει ἀπὸ σᾶς!...

Καὶ ντύθηκε καὶ βγήκε δέξω. Ποῦ νοῦ νὰ διαβάσει κείνη τὴ μέρα! Ἦρθε κὶ αὐτὴ μὲ τὸ γράμμα της νὰ τὸν ταραξεί. Γύρισε νύχτα σπύ. Ὅλη μέρα ἔμεινε στὸ σπύ τῆς Κλαίρης. Εἶχε νὰ πάει καιρό. Ἐκεῖ ἔμαθε καὶ τὰ καθέκαστα. Πῶς ἢ Μαριάνθη εἶχε προκόψει, εἶχε ἀνοίξει. μοδι-στράδιο δικό της στὴν Κέρκυρα κ' ἔκανε χροσές δουλιές. Τώρα θὰ παντρευτεῖ κιόλας κὶ ὁ γαμπρός ἔχει τὸν τρόπο του.

— Μόνο νὰ μὴ γνωρίσει τίποτα σπιρουνάτους! εἶπε σαρκαστικά ὁ Παῦλος.

Τὴν ἄλλη μέρα ξαναρρίχτηκε στὴ μελέτη καὶ τὴ λησιμόνησε ὀλωσδιόλου. Μόνο ἅμα πῆρε τὸ δίπλωμά του τὴν ξαναθυμήθηκε καὶ τῆς ἔστειλε μιὰ ἐφημερίδα, κλείνοντάς μέσα σὲ περιθώριο, μὲ κόκκινες παχιές μολυβιές, τὰκόλουθα τυπωμένα λόγια:

«Χθὲς, κατόπιν εὐδοκίμων ἐξετάσεων ἀνηγορευθὴ διδάκτωρ τῆς Νομικῆς μετὰ πολλῶν ἐπαίνων [ὁ κάλλι-στος καὶ εὐφρόμως γνωστός εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον νέος Παῦλος Κατραμάς, ἐπισπασόμενος τὰ θεομὴ συγχαρητήρια τῶν σεβαστῶν του καθηγητῶν».

Εἶταν ἡ ἀπάντησή του στὸ γράμμα της πού τοῦ γράφει πῶς ὁ καφετζῆς τῆς Σπιανάδας τὴ ζήτησε γιὰ γυναῖκα του.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΘΕΡΟΣ

1.

Λίγους μῆνες ὕστερ' ἀπὸ τὶς ἐξετάσεις του, ἔχασε τὴ μάννα του. Πέθανε ἀπὸ τύφο. Ἡ καλὴ γυναικούλα πού τόσο εἶχε τυραννηθεῖ στὴ ζωῆ, ἂν καὶ μποροῦσε νὰ ζήσει ἀκόμα, γιὰτὶ μόλις πενηνταπέντε χρονῶνε εἶτανε, ἔφυγε, μπορεῖ νὰ πεί κανεῖς, ἀπὸ τὴ ζωῆ σὲ καλὴ ὥρα, ἀφοῦ κατάφερε ὁ,τι λαχταροῦσε κὶ ὁ,τι εἶτανε ὄνερό της χρόνια καὶ χρόνια, νὰφίσει τὸ γιὸ της μὲ δίπλωμα καὶ σὲ δρόμο καλὸ.

"Ο Παῦλος καταλυπήθηκε γιὰ τὸ θάνατο τῆς μάννας του. Ἄλλοτε δικό του δὲν εἶχε πιά. Κάτι συγγενῆδες του οὔτε τοὺς λογαριαῖς καθόλου, γιὰτὶ τῶχε δεῖ ἀπὸ καιρὸ πῶς δὲ θὰ συμφωνοῦσε ποτὲ μαζί τους. Εἶχαν ἄλλες ιδέες αὐτοί, ἄλλη ἀντίληψη τῆς ζωῆς. Κ' ἔτσι, λίγο ριζοσπάστης ἀπὸ φυσικό του πού εἶτανε, δὲ θὰ τὰ ταίριαζε ποτὲ μ' αὐτοὺς τοὺς νοικοκύρηδες "Ἐνας μάλιστα, πρωτοξάδερφος τῆς μάννας του, τῶχε πεί καὶ κάποιες:

— Αὐτὸ τὸ παιδί θὰ περάσει μιὰ μέρα ἀπὸ τὴν καρμανιόλα! Νὰ μοῦ τὸ θυμάστε!

Τάκουσε καὶ γέλασε, μὰ καὶ δὲν ξαναπέρασε ἀπὸ τὸ σπύ του. Τὸν ξέγραψε, ὅπως σιγὰ σιγὰ κὶ ὅλους τοὺς μαζί. Κ' ἔτσι τώρα, μὲ τὸ θάνατο τῆς μάννας, ἀπόμεινε μόνος στὴ ζωῆ πιά. Στὴν ἡλικία πού εἶτανε, εἰκοσιδυὸ περίπου χρονῶνε, τὴ μοναξιά του αὐτὴ δὲν τὴ λογαριαῖζε. Τὸ ἐναντίο, τὸν εὐχαριστοῦσε κιόλας. Ἐτσι δὲ θᾶχε δεσίματα στὴ ζωῆ. Καὶ μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ παρηγορήθηκε γλήγορα. Θὰ ζοῦσε ὅπως τοῦ ἄρесе. Καὶ θὰ ζοῦσε καλὰ.

Πούλησε τὸ μικρὸ σπιτάκι του τὸ πατρικό. Δὲν μποροῦσε πιά νὰ κάθεται κει πού πέρασε τὰ μικρά του χρόνια, πού πεθάνανε οἱ γονιοί του. Τὸν τυραννοῦσε ἢ θυμῆση. Ἀπὸ τὶς εἰκοσι χιλιάδες πού πῆρε,, κράτησε τὶς τρεῖς καὶ τὶς ἄλλες τὶς ἔβαλε στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα, μ' ἀνοιχτὸ λογαριασμό, νὰ τραβᾷ ὅποτε κὶ ὅσα θέλει. Μοίρασε τὰ ἐπιπλα τὰ περιττὰ τοῦ σπιτιοῦ του σὲ φτωχοὺς γειτόνους, κράτησε ὅσα τὸν χρειάζοντουσαν, καὶ πῆγε καὶ νοίκιασε δυὸ κἀμαρες εὐρύχωρες, πληρώνοντας μάλιστα καὶ ξαμηνία μπροστά, σ' ἕνα σπύ ὀμορφοχτισμένο μεγαλοῦτσικο, ἔκει

κοντά στο Πολυτεχνείο, που τότε λίγα σπίτια ακόμα είντουσαν χτισμένα, κι αυτά άρια και πού.

Από τις δυο κάμαρες, που βρισκόντουσαν στο μεσιανό πάτωμα, κ' είχε τρία πατώματα το σπίτι, την μια την κράτησε για τον ύπνο και την άλλη για γραφείο του. Κι από τις τρείς χιλιάδες που βάστηξε, ξόδιασε περίπου τις γλιες για να στολίσει το γραφείο του με ένα τραπέζι καρυδένιο μεγάλο για να γράφει, με εικόνες καλλιτεχνικές και με αγαματάκια, καθώς και με βιβλία όχι της επιστήμης του, μα λογιής φιλολογικά που από καιρό τα λαχταρούσε νάν τάποχτήσει. Τα βιβλία του τα έπιστημονικά, μια και πήρε το δίπλωμά του, τα τοποθέτησε εύλαβητικά στη βιβλιοθήκη του και μόνο που θυμότανε καμιά φορά νάν τα ξεσκονίζει. Ούτε τάνοιγε. Δικηγόρος δέν το λογάριζε να γίνει.

Ο πόθος του και η λαχάρα του εΐτανε η φιλολογία. Να γράφει ήθελε, βιβλία να βγάλει, όνομα δικό του να φτειάζει. Για τέτια εΐταν πλασμένος αυτός. Η ψυχή του σ' αυτά φτερούγιζε και σ' αυτά τόν έσπρωχε, κι άν τόν πήρε το δίπλωμά του, τόν πήρε για κατήρι της μάνας, για να μην άκουει τη γκρίνια της για να την εΐχαριστήσει, όχι γι' άλλο σκοπό. Η όνειροπλήχτρα ψυχή του την άποτροπιάζότανε την πεζή δουλιά, καθώς έλεγε, και σκοπός της ζωής δέν είναι να ματώνεται κανείς σέ δαύτη δουλεύοντας, μα να την τραγουδάει και νάν τη χαίρεται.

Εΐχε, βλέπετε, και τα παραδάκια. Εΐκοσι χιλιάδες δραχμές εΐναι κάτι. Κι όταν είναι κανείς εΐκοσιδυό χρονών κ' έχει τα μυαλά του Παύλου, ούτε μπορεί κανε νάν τόν φανταστεί πώς αυτές οι εΐκοσι χιλιάδες είναι δυνατό να σωθούνε μια μέρα, σάν παίρνουνται λίγες λίγες και δέν μιλάνουν άλλα χρήματα στη θέση τους. Κ' έτσι ο Παύλος που έννοούσε να καλοντύνεται και να καλοπερνάει και που από μερμηγκια δέν κρατούσε για να έχει τόν άποταμεινικό άταβισμό, σάν τζιτζιμι που εΐτανε, μόνο την κ'λοπέραση και τόν τραγούδι λογάριζε.

Τόν τραγούδι μάλιστα περισσότερο κι από την καλοπέραση. Και τώρα πιά που δέν είχε τούς μελάδες της άποχανωτικής μελέτης και της γκρίνιας για τόν δίπλωμα, τύρηξε στις αγαπημένες του λεύτερες μελέτες και στην ποίηση. Έγραφε κ' έγραφε στίχους, πότε σέ θυμησες περασμένες, πότε σέ έρωμένες του φανταστικές, και πότε σέ όνειρα και σέ μελλούμενες χαρές κ' ευτυχίες, και στό χρόνο πάνου, που οι άλλοι συνάδερφοί του δώσανε πρακτικές εξετάσες στόν Άρσιο Πάγο και πήραν την άδειά τους, αυτός έβγαλε τόν πρώτο βιβλίο του με στίχους κι ούτε καν τ'όχε συλλογιστεί να δώσει εξετάσες γι' άδεια.

Τόν πρώτον βιβλίο κ'ρίθηκε ευνοικά στίς έφημερίδες. Ένας μεγάλος ποιητής και κριτικός τότε, τόν πρόσεξε και τούγραψε πώς «περιέχει δείγματα τα όποια μās βεβαιώνουν πώς ο νεαρός ποιητής με τόν καιρόν θά μās δώσει και ύφάσματα άξια της Τεχνης»,

και μια και τόν πρώτον βιβλίο κ'είνο πέτυχε, τ'άποφάσισε πιά όριστικά ναφουσιωθεί στά γράμματα και πάνου στην άποφάση του αυτή άρχίνησε να ύφαινει τα όνειρά του για τη ζωή του την κατοπινή.

2.

Τη ζωή την είχε χορτάσει πιά. Έτσι τόν νόμιζε. Έτσι και να μην την είχε ούτε γευτεί ακόμα. Όσο, έτσι αυτός τόν νόμιζε. Την είχε χορτάσει λοιπόν τη ζωή, τις είχε γνωρίσει τις γυναίκες—η Μαριγούλα, η Φλώρα και η Μαριάνθη τού τις μάθανε και με τόν παραπάνου—κ' είχε πάρει πιά την πόζα άθρώπου χορτασμένου και άηδιασμένου απ' όλα. Τη δίψα της άγάπης την κρατούσε πάντα μέσα του, μα τη δίψα του αυτή δέν τ'όλιψε πιά νάν τη σβήσει με γυναίκα. Θάμμενε πάντα δίψα, κ' ίσως αυτή, συλλογιζότανε, νάν τού εΐτανε κι άπαραίτητη για νάν τού όμορφάινει τη σκέψη και νάν τού κεντρίξει την έμπνεψη. Αυτό τόν πίστεψε ένα χρόνο άλάκρο. Τη δεύτερη χρονιά ήθελε κάτι αναπάντεχο νάν τού την αλλάξει την πίστη του αυτή.

Τις πλαϊνές του κάμαρες, πέντε κάμαρες εΐρούχρες και κουζίνα, τόν έρχόμενον Σεπτέβρη τις νοίκιασε ένας μεσόκοπος άκόστρατος ταγματάρχης της χωροφυλακής, ο κ. Σταμάτης Λερός, με τη γυναίκα του, την κ. Πραξιθέα, που μ' όλα τα πενήντα χρόνια της δέν έννοούσε με κανένα λόγο ν' άποστρατευτεί κι αυτή από τη ζωή, μα κοκωρευότανε σέ στολίδια και σέ γάζια σά ναχε τα μισά τα χρόνια, και με την κόρη της την Άλκη, μια νοσημούντικη φιλόλογη κοπέλλα, όλόξανθη, ίσαμε δεκαενιά εΐκοσι χρονών, πουχε τελιώσει τόν Άρσάκειο από πέτσι και που τώρα καταγινότανε με τόν πιάνο, παίρνοντας στό σπίτι της μαθήματα. Ο κ. Λερός τόν είχε τόν τρόπο του, γιατί και παράδες τόκιζε και στό σπίτι του καλοπερνούσε και η κυρά του, καθώς και η κόρη του, ντυνόntonταν καλά, πάντα της μόδας κ' έννοούσανε να πηγαίνουσε συχνά στό θέατρο και να μη λείπουνε από κανένα κέντρο κοσμικό.

Καθώς έμαθε καιόπιν, η κ. Πραξιθέα άμα παντρεύτηκε τόν Λερό, άνθυπομοίραρχο άκόμα, τούδωσε άρκετη προίκα μα κι ο Λερός δούλεψε καλά, ταχτικά άποσπασματάρχης και κάποτε και δασικός, κ' έτσι την προίκα της κ. Πραξιθέας άντι νάν τη λιγοστείψει, τόν έναντίο την αυγάτησε. Εΐχε συνεταιριστεί μάλιστα τελευταία και μ' ένα μπακάλη, πουχε τόν μαγαζί του άντικρύ στό στρατόνα της χωροφυλακής, κ' έκανε εύκολίες στούς άξιωματικούς και στούς χωροφύλακες, προεξοφλώντας με τριάντα, κάποτε και με σαράντα, στά εκατό τις μιστοδοσίες τους, χωρίς ν' άποφάινεται αυτός καθόλου.

Την πρώτη πρώτη βδομάδα που καθίσανε στό καινούριο σπίτι γνωριστήκανε με τόν Παύλο. Κι άφορμη ο Λερός.

— Μωρέ τοῦ Μανόλη τοῦ Κατραμά παιδί εἶσαι σύ; Μὲ τὸ μακαρίτη τὸν πατέρα σου εἶμαστε φίλοι στενοί. Στὰ ἔβδομηντα ὑπερετούσαμε μαζί στὸν Κραβασαρά. Αὐτὸς εἶτανε γραμματικὸς τῆς ἐφορίας, ἐγὼ ἀνθυπομοιραρχὸς στὴν καταδίωξη τῆς ληστείας. Μωρὲ χρόνια καὶ κείνα! Ἡ μάννα σου τί γίνεται; Καλὰ εἶναι; Μιτᾶ! πέθανε; Θεὸς σχωρέσ' τηνε! Δὲν τὴ γνόφισα γιατί τότε ἔμενε στὴν Ἀθήνα... Σ' ἔχε μικρὸ κ' εἶτανε καὶ λίγο ἀνήμπορη... Ἡ κακομοίρα!... Πέθανε τὸ λοιπὸν;... Ὑπομονή!... Αὐτὰ ἔχει ὁ παλιόκοσμος!...

Μεσημέρι τοῦ ἴλλεγε αὐτὰ, ποὺ ἀνταμωθήκανε στὴν δξώπορτα. Ἦθελε νὰ τὸν τραβήξει στὸ σπίτι μέσα. Ὁ Παῦλος ἀντιστεκότανε. Δὲ γίνεται!... Ἐχω δουλιὰ βιαστικά!... Θὰ πάρω ἓνα βιβλίο καὶ θὰ πάω δξω, στὸ ξενοδοχεῖο νὰ φάω!...

— Στὸ ξενοδοχεῖο, θὰ φᾶς; Νάμαι γὼ ἐδῶ καὶ νὰ φᾶς στὸ ξενοδοχεῖο;... Ὁ κόσμος νὰ χαλάσει, μὰ αὐτὸ... Ἐλα! Ἐμπα μέσα...

— Μά, σᾶς παρακαλῶ...

— Δὲν ἔχει μὰ καὶ ξεμά! Σουῶχ κ' ἓνα φαή χωροφυλακιστικό... Μπούτι σκόρδο στὸ φούρνο!... Ἐμεις οἱ παλιοὶ ξέρουμε νὰ ζήσουμε!... Καὶ κάτι σαρδέλες!... Μύρισε!...

Καὶ τοῦ ζύγωσε τὸ χαρτί μὲ τὶς σαρδέλες στὴ μύτη. Καὶ πρὶν προφτάσει νὰ τραβηχτεῖ, βρέθηκε, μὲ μιὰ σκουντιὰ, μέσα στὸ σπίτι.

— Πραξιθέα!... νά!... Ἐλα!... Τὸ παιδί τοῦ Κατραμά, τοῦ φίλου μου... Ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος ὁ πατέρας του... Θὰ φάει μαζί μας...

— Μὰ καημένε Σταμάτη... δὲ μᾶς ἴλλεγε ἀπὸ τὸ πρῶτ;... Ἐτσι μᾶς τὰ κάνεις πάντα!... Νὰ μᾶς συμπαθάτε, κ. Κατραμά, ποὺ μᾶς βρίσκετε ἔτσι, ἄνω κάτω...

— Μπᾶ, κυρία μου...

— Μπρὲ ἀφίστε τις αὐτὲς τις σαγλοτσιριμόνιες!...

Ἐλα δὴ καὶ σύ, Ἀλίκη... ξέρεις, Παῦλο... παίξει φίνο πιάνο... Θὰ μᾶς παίξει τὴ Λοιπὸν ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαή.

— Μπαμπά!... εἶπεν ἡ Ἀλίκη κοκκινίζοντας κ' ἔδωσε τὸ χέρι της στὸν Παῦλο.

Καθίσανε στὸ τραπέζι. Τοῦ δῶσανε τὴ θέση τὴν τιμητικὴ. Δεξιὰ του ἡ Ἀλίκη, ἀριστερὰ του ἡ Πραξιθέα ὁ Λερόδ ἀντικρὺ του. Τὸ μπούτι σκόρδο περίφημο. Πρὶν ἀπ' αὐτὸ, ἓνα πιλάφι.

— Ξέρεις, ἡ Πραξιθέα εἶναι μαγέρισα φίνα. Μὰ κ' ἡ Ἀλίκη ἐπιτηδεύεται.

— Σῶπα, μπαμπά!...

— Ὅλο σῶπα καὶ σῶπα!... Μίλα τότε σύ!...

Πάνου στὸ φαή διάφορες κουβέντες. Γιὰ τὴν πολιτικὴ, γιὰ τὸν καιρὸ, γιὰ τὶς διασκέδασες—κι ὅλ' αὐτὰ ἅμα ἔκαμε διακοπὴ ὁ Λερόδ ποὺ δὲ σταματοῦσε νὰ φηγεῖται ἀνέκδοτα γιὰ τὶς ληστείες, παλικαριῆς δικῆς του καὶ τὰ τέτια. Μιά στιγμή, ποὺ ὁ Λερόδ εἶχε σταματήσει, γιατί καταγιτότανε νὰ λευκάνει μὲ τὰ δόντια του τὸ κόκκαλο τοῦ μπουτιοῦ, ἡ Ἀλίκη εἶπε δευιά:

— Ἐγὼ διαβάσει καὶ τὰ τραγούδια σας, κύριε Κατραμά, καὶ μοῦ ἀρέσανε πολὺ...

Ὁ Λερόδ ἀπίθωσε ἀμέσως τὸ κόκκαλο στὸ πιάτο.

— Ἐχεις κάνει καὶ τραγούδια; Μωρὲ, γιὰ φαντάσου! Τὸ παιδί τοῦ Κατραμά νὰ κάνει καὶ τραγούδια!... Ἀπίστευτο!... Καὶ τί τραγούδια ἔχεις κάνει; Γιωνιώτικα; Εὐρωπαϊκά; Πές μας κανένα!... Θὰ σὲ βοηθήσω καὶ γώ!... Ξέρεις, μιὰ φορὰ τὸ κλαῖδουσα, μὰ ἡ φωνή μου κρατιέτ' ἀκόμα!...

Ὁ Παῦλος χαμογέλασε. Ἡ Ἀλίκη κατακοκκίνισε.

— Μά, μπαμπά, ὁ κ. Κατραμάς δὲν κάνει τραγούδια ποὺ τραγουδιοῦνται...

— Ἀμέ;

— Νά, γράφει τραγούδια, εἶναι ποιητής... Πῶς νὰ σᾶς; τὸ πῶ;...

— Πφ! ἔκαμε ὁ Λερόδ καὶ στραβομουτσούνισε. Εἶναι ποιητής λοιπὸν; Καὶ γὼ εἶχα διαβάσει πρόπερσι, σὲ μιὰ φημερίδα ποὺ μᾶς ἤρθε κάτω στὴ Νάξο, πῶς ὁ φίλος μας πῆρε τὸ δίπλωμα τοῦ δικηγόρου...

— Ναί, κύριε Λερό, πῆρα τὸ δίπλωμά μου, μὰ γράφω καὶ ποιήματα! εἶπε ὁ Παῦλος κομπαστικά.

— Γράφεις ποιήματα; Καὶ κερδίζεις πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ποὺ γράφεις;

— Μὰ δὲν τὰ γράφω γιὰ νὰ κερδίζω...

— Δουλιὰ ποὺ δὲ βγάξει παράδες δὲν εἶναι δουλιὰ! δογματίσε καὶ ξανοπῆρε τὸ κόκκαλο στὸ χέρι του.

Τὸ φαή τέλιωσε καλὰ, ὅπως κι ἄρχισε, μὲ κουβέντες καὶ μὲ γέλια. Καὶ τὴ στιγμή ποὺ εἶτανε νὰ φύγει ὁ Παῦλος, ὕστερα ἀπὸ τὰ παραιτήματα «νὰ σᾶς βλέπουμε συχνὰ» τοῦ Λεροῦ καὶ τῆς Πραξιθέας, δίνοντάς του τὸ χέρι της ἡ Ἀλίκη νὰ τὸν ἀποχαιρετήσει τὸν ῥώτησε:

— Ἐχετε ποιήματα ἀνέκδοτα, κύριε Παῦλο;

— Ἀρκετὰ!...

— Θὰ μοῦ διαβάσετε καμιά μέρα κανένα;

— Σᾶς ἀρέσουν τὰ ποιήματα; τὴ ρώτησε κι αὐτὸς.

— Πολύ!... μὰ πολὺ! τοῦ ἀποκρίθηκε ἀλαφροκοκκινίζοντας καὶ τὸν συντρόφεψε ἴσαμε τὴ πόρτα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΥΑΓ. Α. ΚΟΥΚΛΑΡΑ

(Ἰδρυθὲν στὰ 1889)

40 — Ὁδὸς Ἀκαδημίας — 40

Πωλοῦνται περασμένα φύλλα καὶ τόμοι τοῦ «Νουμά», καθὼς καὶ ὅλα τὰ βιβλία τῆς Δημοτικῆς. Βιβλία στέλλονται στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Στὸ Ἀκαδημαϊκὸ βιβλιοπωλεῖο εὐρίσκονται ὅλα τὰ ἐπιστημονικά, φιλολογικά, διδακτικά, καθὼς καὶ ὅλα τὰ νέα βιβλία, εἰς τιμὰς πολὺ χαμηλάς.

Τὰ βιβλία τοῦ Πάνου Δ. Ταγκοπούλου: «Πρόξες» καὶ «Δροσοσταζίδες» στέλλονται στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικόν μὲ δρ. 2.50 κ' ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν.